HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026, Maahanmuuttoviraston lausunto

Eduskunnan hallintovaliokunta 1.10.2025 klo 11.45. asiantuntijalausunto

Hallitusohjelmassa maahanmuuton kokonaisuudelle on asetettu useita tavoitteita. Suomeen kohdistuva maahanmuutto ei aiheuta turvallisuusuhkaa eikä maahanmuuttojärjestelmämme mahdollista väärinkäytöksiä. Maasta poistutaan tai poistetaan tehokkaasti. Maahanmuuttoviraston tulee parantaa ulkomaisen työvoiman saatavuutta sujuvoittamalla luvan saamista ja varmistaa kustannustehokas sekä väärinkäytökset ehkäisevä oleskelulupajärjestelmä. Turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmä toimii tehokkaasti, ja turvallisuusuhkiin puututaan varhaisessa vaiheessa. Turvapaikkahakemusten käsittelyaikoja lyhennetään, ja hakemusjonojen muodostuminen pyritään estämään tulevaisuudessa. Eri oleskelulupien jälkivalvontaa on merkittävästi lisätty ja siihen kiinnitetään myös jatkossa huomiota.

Maahanmuuttoviraston toimintamenoihin oli alun perin myönnetty kehyspäätöksessä 9.10.2023 määrärahaa 100,6 milj. euroa vuodelle 2026. Keväällä 2025 tehtyjen säästöpäätösten jälkeen määräraha supistettiin lopulta vuoden 2026 talousarvioesityksessä 87,869 milj. euroon. Kevään kehyspäätöksen valtionhallinnon toimintamenojen lisäsäästöstä sisäministeriön hallinnonalalle kohdistui 16,4 milj. euroa. Tästä huomattava osa kohdistettiin Maahanmuuttovirastolle, 5,802 milj. euroa, mikä oli noin 35 % hallinnonalan säästöstä.

Maahanmuuttoviraston toimialaan kohdistuu poikkeuksellisen suuri määrä lainsäädäntöuudistuksia vuosina 2025-2027. Nämä muutokset lisäävät Maahanmuuttoviraston velvoitteita, lisäävät tehtävää työtä sekä kasvattavat kustannuksia. Useiden lainsäädäntöuudistusten ICT-muutostarpeet vaikuttavat Maahanmuuttoviraston määrärahatarpeisiin.

Uudet digitalisaation kehittämistoimet (esimerkiksi Paktiin liittyvät toimet) edellyttävät tarpeeksi resursseja niin talouden kuin henkilöstön näkökulmasta. EU:n maahanmuuttopaktiin liittyvä

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

lainsäädäntömuutoskokonaisuus tulee voimaan kesäkuussa 2026. Se tulee tuomaan mukanaan merkittäviä kustannusvaikutuksia Maahanmuuttoviraston lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Näiden kustannusvaikutusten kattaminen on välttämätöntä EU-erillisrahoituksella, ja näitä koskevat rahoituspäätökset tehdään vuoden 2026 aikana. Virasto joutuu kattamaan riskin toimenpiteiden valmistelun läpiviennistä ennen rahoituksen varmistumista.

Valtio on investoinut Maahanmuuttoviraston automaatio- ja ICT-kehitykseen, joilla tavoitellaan mm. käsittelyaikojen lyhentämistä. Tavoitteena on saavuttaa pitkällä aikavälillä valtiolle kustannustehokkuutta automaation lisäämisellä. Maahanmuuttovirastolle kohdistuva säästövelvoite asettaa uhan myös automaation lisäämiselle ja sitä kautta tavoitelluille säästöpotentiaaleille.

Tilapäisen suojelun sekä turvapaikanhakijoiden hakemusmäärät ovat vähentyneet. Vastaanottokeskuskapasiteettia on sopeutettu vuoden 2025 aikana ja keskusten määrää tullaan ensi vuonna edelleen vähentämään. Vuonna 2026 turvapaikanhakijoita ja tilapäistä suojelua saavia arvioidaan olevan keskimäärin vastaanoton piirissä 9 000. Tämän johdosta myös vastaanottoon liittyvien momenttien (26.40.21 ja 26.40.63) määrärahatasoa on laskettu. Hakijamäärissä voi kuitenkin olla äkillistäkin vaihtelua, jos esimerkiksi sotatilanne esimerkiksi Ukrainassa muuttuisi nykyisestä. Syyskuussa on havaittu ukrainalaisten18-22 -vuotiaiden miesten tilapäisen suojelun hakemusmäärissä kasvua.

Virasto toteuttaa tuottavuusohjelmaa, jotta toiminnan kustannukset saadaan vastaamaan käytettävissä olevaa rahoitusta. Toimintamenomäärärahojen väheneminen vaikuttaa Maahanmuuttoviraston toimintaan ja haastaa viraston tuloksellisuutta, vaikuttaa myös käsittelyaikoihin aiheuttaen käsittelyn ruuhkautumista ja merkitsee myös tehtävien rajaamista sekä priorisointia. Vuoteen 2026 lähdettäessä Maahanmuuttoviraston tulee sopeuttaa toimintaansa tämän hetken arvion mukaan noin 18 milj. euroa. Säästöjä haetaan viraston kaikista kuluista ja mm. toimitilojen ja -pisteiden määrää karsitaan. Säästöjen mittaluokan suuruuden vuoksi vähennyksiä joudutaan kohdistamaan myös henkilöstöön. Tämä merkitsee alustavasti noin 170-200 määräaikaisen virkasuhteen päättymistä vuoden 2025 lopussa. Määrä täsmentyy syksyn aikana valmistelun edetessä. Sopeuttamistarve jatkuu vielä tämän jälkeen vuonna

2027, mutta suurempi sopeutus on edessä vuoteen 2028, kun määräraha vähenee 21 milj. euroa.

Valtioneuvoston selonteossa sisäisestä turvallisuudesta on useita maahantuloon ja maahanmuuttoon liittyviä kirjauksia. Maahanmuuttovirastolla on rooli sisäisen turvallisuuden vahvistajana ja viraston päätöksillä ja tiedoilla on keskeinen merkitys sisäiseen turvallisuuteen. Päätöksillä (turvapaikka, oleskelulupa, kansalaisuus, karkottaminen) on suora vaikutus siihen, ketkä voivat tulla tai jäädä Suomeen. Viraston tehtävä on kuitenkin hallinnollinen ja sääntelyyn liittyvä, eikä se ole varsinaisesti sisäisen turvallisuuden viranomainen, kuten poliisi tai Rajavartiolaitos. Tästä huolimatta viraston resurssoinnissa tulisi huomioida sen sisäistä turvallisuutta vahvistava rooli. Kaikilta osin toimintamenoihin kohdistuvat säästöt eivät tunnista tätä viraston roolia sisäisen turvallisuuden toimijana osana Suomen sisäisen turvallisuuden kokonaisuutta.

Lopuksi

Maahanmuuttoviraston tehtäväkenttä on laajentunut ja virastoa on kehitetty viime vuosien aikana. Viraston tehtävien lisääntyminen toimivallansiirtojen myötä ja organisaatiouudistukset ovat kasvattaneet tehtävämäärää ja henkilöstöä. Kasvu on edellyttänyt hallinnollisten tehtävien kehittämistä. Viraston toimintaympäristö voi muuttua nopeastikin, kuten turvallisuustilanteen muutos Euroopassa on osoittanut. Hallitusohjelmaan kirjattujen tavoitteiden ja lainsäädäntömuutosten toteuttaminen, asiamäärien kysyntään vastaaminen, sisäisen turvallisuuden velvoitteiden täyttäminen sekä virastolle asetettujen uusien tehtävien hoitaminen edellyttävät riittävää panostusta viraston resursseihin.

Ylijohtaja Ilkka Haahtela

Talousjohtaja Kari Kananen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 30.09.2025 klo 14:44. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet	-
Jakelu	Eduskunta hallintovaliokunta
Tiedoksi	-